

RÁDCE DEFENCE · 10 MIN ČTENÍ

Certifikace pro dodavatele obranného průmyslu

ISO 9001, AQAP, bezpečnostní prověrka a kontrola vývozu: jaké certifikace a povolení potřebují dodavatelé zbrojního průmyslu.

ISO 9001 jako základní kvalifikace

Certifikace podle ISO 9001 je nepostradatelným základem pro každého dodavatele, který chce vstoupit do obranného průmyslu. Bez certifikovaného systému managementu kvality (QMS) je zařazení do dodavatelských poolů velkých zbrojních koncernů prakticky vyloučeno. Norma vyžaduje procesně orientované myšlení, plánování založené na rizicích a neustálé zlepšování — principy, které mají v bezpečnostně kritickém obranném průmyslu obzvláštní váhu.

- Dokumentované procesy: všechny postupy relevantní pro kvalitu musí být popsány, zavedeny a prokazatelné
- Řízení rizik: systematická identifikace a hodnocení rizik v dodavatelském řetězci a ve výrobě
- Hodnocení dodavatelů: vlastní dodavatelé musí být hodnoceni a sledováni — řetězec nesmí být přerušen
- Řízení měřidel: všechny zkušební a měřicí prostředky musí být kalibrovány a dokumentovány s návazností na etalony
- Přezkoumání vedením: pravidelné hodnocení QMS vedením společnosti

Poznámka: Časová náročnost a náklady — Zavedení QMS podle ISO 9001 trvá u středně velkého podniku obvykle 6 až 12 měsíců. Náklady na certifikaci se pohybují mezi 5 000 a 15 000 eur podle velikosti společnosti a certifikačního orgánu. Roční dozorové audity stojí přibližně 3 000 až 6 000 eur. Investice se díky přístupu k zakázkám obranného průmyslu rychle vrátí.

AQAP — standardy kvality NATO

Allied Quality Assurance Publications (AQAP) jsou standardy kvality specifické pro NATO, které jdou nad rámec ISO 9001. Dohlíží na ně národní orgány pro ověřování jakosti — v Německu vojenské orgány pro ověřování jakosti Bundeswehru (Güteprüfstellen, GüPrSt) spadající pod BAaINBw. Shoda s AQAP není samostatnou certifikací, nýbrž je vyžadována v rámci zadání zakázky a ověřována orgánem GüPrSt.

- AQAP 2110: požadavky na zajištění kvality pro návrh, vývoj a výrobu — nejkomplexnější stupeň
- AQAP 2120: požadavky na zajištění kvality pro výrobu — pokud dodavatel neodpovídá za vlastní návrh
- AQAP 2130: požadavky na zajištění kvality pro zkoušení a výstupní kontrolu — minimální požadavek
- AQAP 2310: požadavky NATO na zajištění kvality vývoje softwaru
-

Government Quality Assurance (GQA): státní ověřování jakosti orgánem GüPrSt — zadavatel má právo přístupu do provozu

Poznámka: Praxe: spolupráce s orgánem pro ověřování jakosti — Orgán pro ověřování jakosti (GüPrSt) není protivník, ale partner. U zakázek s požadavkem AQAP se příslušný GüPrSt sám ozve dodavateli a domluví audit. Připravte se tím, že svou dokumentaci podle ISO 9001 doplníte o specifické požadavky AQAP: management konfigurace, kontrolu prvního vzorku (FAI podle AS9102) a rozšířené zkušební protokoly.

Ochrana utajovaných informací a bezpečnostní prověrka

Ne každá zakázka v obranném průmyslu vyžaduje ochranu utajovaných informací — mnohé ji však vyžadují. Jakmile dodavatel získá přístup k utajovaným skutečnostem (Verschlussachen, VS), musí se zúčastnit řízení o ochraně utajovaných informací. Za ochranu utajovaných informací v hospodářské sféře odpovídá Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (BMWE, do roku 2025 BMWK). Bezpečnostní prověrka se týká jak společnosti, tak jednotlivých zaměstnanců.

- VS-NfD (pouze pro služební potřebu): nejnižší stupeň, vyžaduje rozhodnutí o ochraně utajovaných informací a interní směrnici VS ve společnosti
- VS-Vertraulich (důvěrné): vyžaduje bezpečnostní prověrku Ü1 dotčených zaměstnanců
- VS-Geheim (tajné): vyžaduje rozšířenou bezpečnostní prověrku Ü2 včetně dotazování v okolí prověřované osoby
- Stupně utajení NATO: NATO RESTRICTED, NATO CONFIDENTIAL, NATO SECRET — vyžadují dodatečnou dohodu o ochraně utajovaných informací NATO
- Facility Security Clearance: samotná společnost musí získat bezpečnostní rozhodnutí od BMWK

Poznámka: Časový faktor řízení o ochraně utajovaných informací — První provedení řízení o ochraně utajovaných informací trvá 6 až 18 měsíců. Bezpečnostní prověrka jednotlivých zaměstnanců (Ü1) trvá 3 až 6 měsíců, Ü2 si může vyžádat 6 až 12 měsíců. Počítejte s tímto předstihem již při navazování obchodních vztahů — zakázku vyžadující ochranu utajovaných informací nelze přijmout krátkodobě, pokud řízení dosud nebylo dokončeno.

Kontrola vývozu a zboží dvojího užití

I jako dodavatel komponent nebo materiálů se vás může kontrola vývozu týkat. Národní rámec tvoří Außenwirtschaftsgesetz (AWG, německý zákon o zahraničním obchodu), Außenwirtschaftsverordnung (AWV, prováděcí nařízení k němu) a Kriegswaffenkontrollgesetz (KrWaffKontrG, zákon o kontrole válečných zbraní). Na úrovni EU upravuje vývoz zboží dvojího užití nařízení (EU) 2021/821. Dodavatelé musí prověřit, zda jsou jejich produkty uvedeny na kontrolních seznamech nebo zda podléhají vývozním omezením v rámci konečného produktu zákazníka.

- Vývozní seznam (příloha AL k AWV): národní seznam zboží podléhajícího povolení — obsahuje i vysokoteplotní materiály a keramiky
- Seznam EU pro zboží dvojího užití (příloha I nařízení 2021/821): celoevropsky harmonizovaný seznam zboží s technickými prahovými hodnotami
- Seznam válečných zbraní (příloha ke KrWaffKontrG): válečné zbraně a jejich podstatné součásti — nejvyšší stupeň povolovací povinnosti
- Doložka catch-all: povolení může být nutné i pro nezařazené zboží, pokud je kritický uživatel nebo účel použití
- Internal Compliance Programme (ICP): vnitropodniková organizace pro dodržování předpisů kontroly vývozu

Poznámka: Příklad z praxe: žáruvzdorné materiály v kontrole vývozu — Určité vysoce výkonné keramiky, kompozity s uhlíkovými vlákny a kvality grafitu jsou zahrnuty v seznamu EU pro zboží dvojího užití. Příklad: vláknové kompozitní keramiky s provozní teplotou nad 1 600 °C a hustotou pod 2,0 g/cm³ podléhají povolení

pod položkou 1C007. Provéřte své produktové portfolio podle technických prahových hodnot — v případě pochybností poradí BAFA (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle, spolkový úřad pro hospodářství a kontrolu vývozu).

Dokumentace a povinnosti prokazování

Požadavky na dokumentaci v obranném průmyslu jdou daleko nad rámec toho, co je obvyklé v civilním průmyslu. Každý materiál, každá šarže a každý procesní krok musí být souvisle zdokumentovány a sledovatelné po celou dobu životnosti konečného produktu — u zbraňových systémů často 30 až 50 let.

- Inspekční certifikáty podle DIN EN 10204 typ 3.1 nebo 3.2: složení materiálu, mechanické charakteristiky, výsledky zkoušek
- Protokol o kontrole prvního vzorku (EMPB) podle AS9102 / VDA: kompletní proměření a dokumentace prvního výrobního dílu
- Sledování šarží: od dodavatele suroviny až po místo zabudování v konečném produktu — bez jakýchkoli mezer
- Řízení odchylek: každá odchylka od specifikace musí být zdokumentována, vyhodnocena a schválena zadavatelem
- Lhůty archivace: minimálně 10 let, u zbraňových systémů často po celou dobu používání (30+ let)

Normy a předpisy

ISO 9001:2015

Systém managementu kvality — požadavky (Základní certifikace, minimální požadavek pro všechny dodavatele obranného průmyslu)

AQAP 2110

NATO QA Requirements for Design, Development and Production (Povinné u přímých zakázek od Bundeswehru nebo partnerů NATO)

AQAP 2120

NATO QA Requirements for Production (Pro čistě výrobní podniky bez vlastní odpovědnosti za návrh)

AS9100D

QMS pro letecký, kosmický a obranný průmysl (Relevantní při dodávkách do leteckého a kosmického sektoru)

SÜG

Sicherheitsüberprüfungsgesetz (německý zákon o bezpečnostních prověrkách) (Právní základ pro prověrky zaměstnanců stupně Ü1/Ü2)

AWG/AWV

Außenwirtschaftsgesetz a Außenwirtschaftsverordnung (německý zákon o zahraničním obchodu a prováděcí nařízení) (Národní právní základ pro kontrolu vývozu)

Časté dotazy

Potřebuji jako malý dodavatel skutečně certifikaci AQAP?

AQAP není formální certifikací, nýbrž požadavkem, který se stanovuje ve smlouvě. Jako základ potřebujete QMS certifikovaný podle ISO 9001 a musíte splnit dodatečné požadavky specifické pro AQAP. Shodu prověřuje orgán pro ověřování jakosti v rámci zakázky. Pro vstup jako dodavatel úrovně Tier 3 často postačí ISO 9001 — požadavky AQAP se pak budují postupně.

Jak dlouho trvá získání všech certifikací?

ISO 9001: 6–12 měsíců. Řízení o ochraně utajovaných informací: 6–18 měsíců. Bezpečnostní prověrka zaměstnanců: 3–12 měsíců. Celkově byste měli na úplné vybudování dodavatelské kvalifikace počítat s 12 až 24 měsíci. Začněte s ISO 9001 a řízení o ochraně utajovaných informací spustíte souběžně.

Kolik stojí vybudování compliance struktury?

Náklady se liší podle výchozího stavu. Pro středně velkou firmu s 50–100 zaměstnanci: zavedení a certifikace ISO 9001 cca 15 000–30 000 eur. Zřízení ochrany utajovaných informací (bezpečnostní zóna, správa dokumentů): 10 000–50 000 eur. Poradenství v oblasti kontroly vývozu a vybudování ICP: 5 000–20 000 eur. Průběžné náklady na audity a školení: 10 000–20 000 eur ročně.

Promluvme si o vašem projektu

Odpověď do 24 hodin v pracovních dnech.

info@sbs-rs.de

+49 89 541 960 209

Či online: www.sbs-rs.de/defense-industrie/ratgeber/zertifizierungen-defense-zulieferer